

Historisk dom om mobilmaster:

Mobilmast utsatte grannar för hälsorisker

Publicerad i Miljömagasinet den 13 februari 2009

Överprövningsdomstolen i Versailles fastställde den 4 februari en tidigare dom från 2008 där en mobiloperatör dömdes att ta bort en mobilmast eftersom den utsatte grannarna för hälsorisker. Domen blir prejudicerande och har i ett slag förändrat styrkeförhållandena mellan den mäktiga mobilindustrin och tiotusentals protesterande enskilda människor.

Överprövningsdomstolen i Versailles dom slog ned som en bomb i Frankrike. Fransk press hade den som en huvudnyhet, och det talas om en ”chockvåg” för industrin. Mobilindustrin väddar till regeringen att vidta åtgärder, eftersom det står helt klart att domen kommer att leda till en våg av nya rättsprocesser från enskilda, som hittills haft svårt att hävda sina rättigheter oavsett hur svåra symtom och sjukdomar som omvitnats sedan mobilmaster etablerats i närområdet. I dagsläget är protester mot mobilbasstationer vardagsmat i såväl lokalpress som rikspress i Frankrike.

Redan då den första domstolsinstansen den 1 oktober 2008 dömde mobiloperatören Bouygues Telecom att ta bort mobilmasten, blev den franska mobilbranschen mycket orolig. Regeringen inkallade strax därpå mobilindustrin till samtal, vilket bland annat mynnade ut i ett regeringsförslag om förbud mot reklam för mobiltelefoner riktad mot barn. Bouygues Telecom dömdes dessutom att betala 3000 Euro i skadestånd till vardera tre par som och dragit operatören inför domstol, med hänvisning till en lagparagraf om ”grannproblem”. - ”Det finns en risk för hälsoeffekter eftersom det inte kan förnekas att kompetenta auktoriteter, såväl nationellt som internationellt, rekommenderar tillämpning av försiktighetsprincipen... att exponera sin granne, mot dennes vilja, för en säker risk, som inte är hypotetisk, utgör i sig ett problem”, motiverade Nanterre-domstolen sin sensationella dom. Bouygues Telecom överklagade domen, som nu alltså fastställts av överprövningsdomstolen i Versailles. Domstolen har bland annat tagit fasta på att gränsvärdet från ICNIRP, som gäller i såväl Sverige som Frankrike, enbart skyddar mot akuta effekter av termiskt slag och att ICNIRP 1998, då gränsvärdet fastställdes, bedömde att forskningen om långtidseffekter, exempelvis cancer, var otillräcklig för att ligga till grund för ett gränsvärde. Gränsvärdet skyddar enbart mot vetenskapligt bevisade hälsoeffekter, och inte mot möjliga ännu inte bevisade effekter. Domstolen hänvisar till Bioinitiative-rapporten, som slog fast att ICNIRPs gränsvärde är otillräckligt för att skydda enskilda, samt olika resolutioner exempelvis Freiburg-appellen och Benevento-resolutionen och det faktum att flera andra länder har betydligt lägre gränsvärden.

- Osäkerheten om strålningens ofarlighet är en realitet och kan betraktas som seriös och faktabaserad... Bouygues Telecom har inte med något dokument kunnat visa strålningens ofarlighet. Grannarna har inte kunnat garanteras att exponeringen inte utsätter dem för risker, skriver appellations-domstolen, som dömer operatören att betala 500 Euro för varje dag som masten inte bortmonterats. Dessutom höjs skadeståndet till 7000 Euro till vardera grannpar. Enligt advokat, Richard Forget, som företrätt grannarna samt också skrivit en bok om hälsoriskerna med mobiltelefonin, är det första gången som hälsoriskerna vinner gehör i högre instans:

- Det här är en vändpunkt för mobiltelefonin, en omkastning av styrkeförhållandena mellan industrin och enskilda. Den bekräftar att det finns en hälsorisk och den kommer att tvinga mobilindustrin att sänka exponeringsnivåerna.

Domen bygger på en tillämpning av försiktighetsprincipen. Försiktighetsprincipen är även inskriven i svensk lagstiftning och innebär att avsaknad av vetenskaplig bevisning inte får anföras som skäl för att inte vidta försiktighetsåtgärder. Det är verksamhetsutövaren som har bevisbördan. Trots det har domstolarna, med hänvisning till Strålsäkerhetsmyndigheten och Socialstyrelsens uttalanden om avsaknad av vetenskapligt bevisade eller säkerställda hälsorisker, vägrat tillämpa försiktighetsprincipen och lagt bevisbördan på den enskilde, något som bland annat Mats Dämvik, juristfirman Unité kritiserat:

- Domstolen slår fast att det gränsvärde som EU/ICNIRP rekommenderar enbart baserar sig på vetenskapligt säkerställda risker och därmed saknar relevans vid prövningar enligt försiktighetsprincipen. Denna fråga rör EG-rätten, och tolkningen ska därför vara densamma i alla medlemsstater även om den inte är bindande för svenska domstolar.

Mona Nilsson

Fakta:

Hela domen kan läsas översatt till engelska på: http://www.next-up.org/pdf/France_Versailles_Court_Of_Appeal_Judgement_Local_Living_Phone_Masts_Against_Compagny_Bouygues_Telecom_04_02_2009.pdf

Mats Dämvik har nyligen publicerat en längre artikel: Mobilmaster – en praxis som bygger på felaktig information. Juridisk Tidskrift nr 2 2008/09